

PKK'nın öfkesini anlarım şiddetini değil

FUNDA TOSUN
fundatosun@agos.com.tr

Derin Düşünce Grubu yazarlarından Cemile Bayraktar, geçtiğimiz günlerde Taraf gazetesinde 'PKK kötü, peki biz iyi miyiz' başlıklı bir yazı yayımladı. Yazısında, "PKK Kürt gençlerine yanına çekiyor demek kolay, sen niye yanına çekemiyorsun, hiç düşün-dün mü bunu? PKK kötü demek kolay, evet kötü ama biz neden iyi değiliz? PKK'nın kötü olması, bizim iyi olmamıza engel mi? PKK'nın kötülüğü bizim de kötü olmamıza gerekçe mi?" diye soran Bayraktar'la, Kürt meselesinin son dönemini konuştuk. PKK'nın öfkesini anlamakla birlikte şiddetini haklı bulmadığını söyleyen Bayraktar, Müslümanların Kürtlere baskıya sessiz kalmamasını ve AK Parti'nin her şeye rağmen 'açılım'a devam etmesi gerektiğini ifade ediyor.

• Siz Müslüman bir Türk olarak 'Kürt meselesiyle' ne zaman tanıştınız?

Bir Müslüman olarak, Türkiye'deki totaliter laik ve tektipçi rejimin baskısına maruz kalmış bir insanım. Yaşadıklarım, "tek tip" din, tek mezhep, tek dil iddiasındaki Ulusalçı-Kemalist sistemin mağdur ettiği Alevileri, Ermenileri ve Kürtleri bir şekilde anlamamı sağladı.

Rejim dindarları "tehlike" sayıyordu, tüm planlarını ve varlığını halkı "dindarlarla" korkutmak üzerine kuruyordu. Ancak bu bir gerçek değil, "Korku Cumhuriyeti" anlayışının bir parçasıydı. Aynısını Aleviler, Kürtler ve Ermeniler için yaptığını anlamam zor olmadı.

Kürt meselesiyle tanışmam "Cumartesi Anneleri" gerçeğini öğrendiğim 10 küsur yıl önce başladı. Araştırmaya devam et-tikçe, 12 Eylül'ün salt bir sağ-sol davasından fazlası olduğunu, Diyarbakır hapishanelerinde işkence gören Kürtleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi kurumlarının yer yer Kürt olmayı suç saydığı gördüm. Bu da benim için anlaşılır bir şey değildi, zira ben bir Müslümanım, Kuran dışında hiçbir kaynağa sapsız bir şekilde bağlı değilim. Ve dinim bana haksızlığa karşı durmamı emrederiyor. Kürt olmak suç değil, Allah'ın takdiri... Böyle bir durumda nasıl olur da Kürtlere yapılan baskı ve zulme sessiz kalabilirdim ki?

Türklerin tüm bu yaşananlara, bilgi sahibi olmadıkları için sessiz kaldıklarını düşünüyorum, ancak bunda maalesef oldukça kabartılmış aşırı milliyetçi duygularımızın da etkisi var. Maalesef bu kabartılmış milliyetçi duygular bizi vicdanlarımızı bile susturacak duruma getirdi. En kötüsü de buydu. Misal, yazdığım yazılar üzerine aldığım yorumlardan bazısı "Bunları bil-

Cemile Bayraktar

miyorduk..." derken, bazıları ise "Türkiye'de yaşayan herkes Türk'tür, bu böyle bilinsin!" şeklinde meseleyi anlamaktan oldukça uzak olabiliyor.

• Ya pek çok şeyi bilen 'Türkler' ne yapmalı?

Açıkçası Türkiye halkının çoğunluğu öyle sivil eylemler, sisteme karşı direnişler geliştirecek bir damarı barındırmıyor. Tepkisini ancak sandıkta gösteriyor. Türkiye halkını iktidarları bir şeylere iten değil iktidarlar tarafından bir şeylere itilen bir halk olarak okuyorum. Durum böyle olunca iş haktan çok iktidara düşüyor. İster beğenelim istersek beğenmeyelim Başbakan Erdoğan halkın bir kısmı tarafından çok seviliyor. Başbakan bir adım attığında halktan anlayış görüyor. Leyla Zana'nın da dediği gibi "Bu işi çözerse ancak Başbakan çözer." Bence Kürt meselesinde bir şeyleri iktidar yapmalı ve yapacağı şey de Açıl-

ım'a devam etmek olmalı.

• 'Açılım'dan bugüne kadar yaşanan süreçte AK Parti'nin izlediği siyaseti nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hakkını vermek durumundayım, AK Parti Açılım'a çok iyi bir şekilde başladı, çok iyi adımlar

“
Rejim dindarları 'tehlike' sayıyordu, tüm planlarını ve varlığını halkı 'dindarlarla' korkutmak üzerine kuruyordu. Ancak bu bir gerçek değil, 'Korku Cumhuriyeti' anlayışının bir parçasıydı. Aynısını Aleviler, Kürtler ve Ermeniler için yaptığını anlamam zor olmadı.
”

lar attı, ancak son iki yıldır fazlasıyla gerilemeye başladı. Özellikle Uludere faciası sonrası gelen açıklamalar büyük bir kırılma yarattı. İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin'in ırkçılığa varan açıklamaları Kürtlerin kalbini kırarak kalmadı, haklı bir öfke

duymalarına neden oldu. Açıkçası son dönem AK Parti'yi kusurlu buluyorum.

• Süreç içerisinde AK Parti'nin Gülen cemaati ile yollarının ayrıldığını ve en büyük destekçilerinden birini kaybettiğini söylüyorsunuz. AK Parti ve Cemaat arasındaki uyumsuzlukta sizce kırılma noktası neydi ve bu durumun Kürt meselesinde izlenen politikaya yansımaları ne?

Ben AK Parti ve Cemaat arasındaki gerilimden rahatsız olan biriyim. Gerilim bence ilk tomurcuklarını Başbakan'ın Davos çıkışı ve Mavi Marmara sonrasında Başbakan'ın aldığı tavır nedeniyle verdi. Sonrasında ise AK Parti'nin Arap Baharı döneminde, muhalif halklardan yana açıklamalar yapması, bir Kürt Baharı doğar endişesi taşıyan Cemaat'ı yer yer rahatsız etti. Zira Cemaat otoritelerle çatışmaz. Hep böyleydi, 20 yıl önce de böyleydi, bugün de böyle... Dolayısıyla, birtakım otoriteler ile çatışan AK Parti, Cemaat'ı rahatsız etti.

Haliyle bu durum Kürt Meselesine de yansdı. Zira her parti gibi AK Parti de oy kaygısı taşıyan bir parti. Cemaat'ın desteğini çekmesi ihtimaline

Türkiye demokratik açılımlar yapmak zorunda

• Türkiye'nin Suriye meselesinde izlediği politikayı ve Suriye'de yaşananların Kürt meselesine etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin Suriye'de halkını helak eden Beşşar Esad yönetiminden yana tavır almamasından oldukça memnunuz. Suriye'deki olayların ABD'nin işi olduğunu düşünmüyorum. Elbet devam eden sürece küresel güçlerin etkisi olacaktır (Rusya ve ABD dengesinde olduğu gibi...) ancak halk ayaklanmalarının temelinde ABD girişimi vardır diyemeyiz.

Türkiye kendi Kürt meselesinde anadil, anayasal hak güvencesi gibi hakları iade etmeden, dışarıda hak talep eden haklar lehine yorum yapınca bu bir tip tutarsızlık olarak eleştirildi. Açıkçası Türkiye'de, Suriye'de, Mısır'da, Tunus'ta ve Libya'da olduğu gibi bir dikta rejimi yok, ancak hakları iade edilmemiş azınlıklar sorunu var. Türkiye dışarıda haklar lehine yorum yapıyorsa, ki yapсын, içerde de azınlık hakları lehine demokratik açılımlar yapmak zorunda.

HAYAT, OLDUĞU GİBİ

Rober Koptaş

rober.koptas@agos.com.tr

Halep'e neden gittim?

Halep'e gitme kararını, yaşananlara kendi gözlerimle tanık olma arzusuyla ve buradan oraya ne tür yardımlar yapılabileceğine ilişkin bir sorumluluk duygusuyla aldım. Muhafiflerin kontrolünde olan, Türkiye'den gidenlerin hoş karşılandığı kesime değil, kentlin, rejimin kontrolü altındaki merkez mahallelerine gitmenin, gereğinden fazla cüretkâr bir hareket olduğunun farkındaydım. Bu yüzden de, kimse beni kararından caydırmaya kalkmasın diye, yolculuk hazırlıklarımı olabildiğince sessiz yürüttüm.

Agos olarak, ilk olaylar başladığından beri Suriye'deki gelişmelere duyarlı olduk, gelişmeleri yakından takip etmeye çalıştık. Bunda, yanı başımızdaki komşumuzun geleceğine duyduğumuz merak kadar, yaşananların Türkiye içerisinde çeşitli etkileri olacağını bilmemizin de etkisi vardı. Ayrıca, Suriye'de kayda değer bir Ermeni nüfus da yaşıyordu ve özellikle son yıllarda vizesiz giriş-gelişlerin mümkün hale gelmesiyle, temaslar da giderek sıklaşıyor, İstanbul ile Halep arasındaki bağlar güçleniyordu. Mademki gazetecilik yapmaya çalışıyorduk, soruna bigâne kalamazdık.

Ancak son zamanlarda, bilhassa konunun Türkiye'de de hızla bir kutuplaşma vesilesi haline gelmesi nedeniyle sağlıklı haberlere ulaşmak neredeyse imkânsız hale geliyordu. Ermenistan ve diaspora basınında da konu son derece yüzeysel bir şekilde işlendiğinden, gazeteminiz konuyla ilgili yayınlarına doğru bir yön vermek için daha fazla çaba göstermemiz gerekiyordu. Bu mülahazaların üstüne, Ermeni toplumu içindeki bazı hayırseverlerin Suri-

ye'dekiler için yardıma hazır oldukları beyanları da eklenince, en iyisinin Halep'e gidip oradaki ihtiyaçları yerinde görmek olacağını düşündüm.

Türkiye sınırından, karayoluyla, muhalif unsurların kontrolü altındaki bölgelere gitmek mümkündü, ancak bu, Halep'in merkezinde yaşayan ve misafiri olacağım insanları tehlikeye atmak anlamına gelecekti. Bu yüzden, yasal olan yolu tercih ettim ve Beyrut üzerinden, tarifi bir uçuşla Halep Havaalanı'na indim. Pasaport kontrolünde Türkiye pasaportum nedeniyle pek dostane karşılanmasam da, Ermeni olduğumu anlatarak içeriye kabul edildim. Sınırım hayatımda ilk kez Ermeni olmam ciddi bir işe yaradı. Havaalanı çıkışında bu kez silahlı askerlere aynı şeyleri anlatmak zorunda kaldığımda ise epey korktum, çünkü anlamlık bir yanlış anlama, istenmeyen sonuçlar doğurabilirdi. Neyse ki böyle bir tatsızlık yaşanmadı.

Daha havaalanından şehre giden yolda gördüğüm manzara, durumun tahmin ettiğimden çok daha kötü olduğunu gösteriyordu. Yanmış otobüsler, silah sesleri, terk edilmiş yollar. Bir cehennem tablosu. Daha sonra gördüklerim de bu ilk izlenimi pek değiştirmedim. Şehrin merkezinde güç de olsa akımayı sürdüren bir hayat vardı, ancak genel durum hiç iç açıcı değildi. Orta sayfadaki yazıda gözlemlerimi ayrıntılı bir şekilde anlattım, fazla uzatmayayım.

Gördüğüm kadarıyla, Suriye'deki ateş kolay dincek gibi değil. Meselenin uluslararası boyutu çok katmanlı bir analizi gerektiriyor şüphesiz, ancak Suriye haritasını önümüze koyup şöyle bir bakmak bile, isyanın başlan-

gıç gününden beri, ateşin eninde sonunda Halep'e ve Şam'a sıçrayacağı mutlak olduğunu anlamamıza yeterdi. Bundan sonra da, kentlerin iç mahallelerine kadar yayılan çatışma, özellikle muhaliflerin gerilla taktikleriyle sürdürdüğü mücadele, kolayına sönmelenmeyecek, aksine, rejim güçlerinin şiddetinin sürekli arttığını göz önüne alırsak, daha da hidetlenecektir.

Savaşın yanzaması ise, ülkenin dört bir yanında yaşanan acının daha da katmerlenmesine, dört bir yanda insan dramlarının görülmesine yol açacak. Katliamlarla kol kola girecek işsizlik, pahalılık, gıda, barınma, ısınma sıkıntısı, krizi her geçen gün daha da hissedilir kılacak. Görünce varlıklı kesimler şu ana kadar zaten ülke dışına çıkmanın yolunu bulmuş durumda. Orta ve alt sınıflar ise, yaşanan çıkmazı doğrudan tenlerinde giderek daha fazla hissediyor, ve muhtemelen, en kötü günlerini henüz görmediler.

Türkiye'de Suriye konusundaki tartışmaların düzeyi, bir iş politikası malzemesi olarak, her zamanki kısır çekişmelerin vasatını aşmazken, yanı başımızda milyonlarca insan, ölümle ve bin bir türlü tehlikeyle burun buruna, tanrıların haklarında vereceği kararı bekliyor. Böylesi büyük bir insanlık sınav karşısında kayıkcı kavgasını sürdürmeyi tercih edecekleri diyecek bir sözümüz olmalı. Türkiye'de ve dünyada olan bitene ve insan hayatına duyarlı kesimlerin, sivil toplum kuruluşlarının önünde büyük bir çalışma sahası duruyor. O sahada, insanların yarasına bir nebeze de olsa merhem olacak fikirleri üretmek için çaba göstermek, insan olarak boynumuzun borcudur.

Suriye'nin geleceği

Gözlemlerime ve insani yardım konusundaki tutumuma fazla yansıtılmaya, bunları birbirine karıştırmamaya çalışsam da, benim de Suriye'de olan bitene dair, kendi dünya görüşüm ve fikrimce oluşturduğum bir tutumum var.

Suriye'de Baas ve Esad adlarıyla özdeşleşmiş otoriter rejimin bugünün dünyasında yaşaması gereken, arkaik ve baskıcı bir yönetim olduğunu düşünüyorum. Bu rejime muhalefet eden, farklı görüşlerden insanların barışçıl her türlü protestosu meşrudur. 18 ay kadar önce başlayan bu protestoları ağır bir şiddetle karşılayan Beşar Esad, insanlık suçu işledi ve bir anlamda bugünün kan banyosuna davetiye çıkardı.

Şahsen, barışçıl gösterilerle başlayan muhalefetin hep barışçıl kalmasını ve silahlı mücadeleye direnmesini tercih ederdim. Bu tavır, bugün Suriye üzerindeki uluslararası baskının daha yoğun olmasını sağlayabilirdi. Muhalefet bir kez silahlanmaya başladıktan sonra, iki tarafın dış destekçileri arasındaki çıkar çatışmasının da etkisiyle, suyun bulanacağını görmek zor değildi. Ne var ki, muhalefet silahlandı ve böylece rejim de saldırganlığına meşruyet kılıfı bulmuş oldu. Şiddetle direnmesinin bir sonucu olarak, Suriye üzerindeki uluslararası baskının daha yoğun olmasını sağlayabilirdi. Muhalefet bir kez

run daha dinsel bir nitelik kazanmaya, böylece geri dönülemez bir hal almaya başladı.

Gelinen nokta, Suriye ve coğrafyamız adına büyük bir medeniyet kaybına işaret ediyor ve bu kayıp her geçen gün derinleşiyor. Silahlı mücadelenin sonucunun ne olacağını kestirmek güç. Nihayetinde asıl belirleyici olan da, dış dengeler ve pazarlıklar olacak. Ancak dilerim ki, Suriye'de, bugüne kadarki azınlık yönetimi tarafından dışlanan kesimler başta olmak üzere, tüm toplumsal kesimlerin içinde eşitçe ve özgürce var olabileceği, çoğulcu bir düzen kurulabilir. Bunun çok zor olduğunun bilincindeyim, ancak bu kadar ağır bedeller ödemeden, hiç değilse bir ödülü olmalı ve bu ödülü hayal edebilmeliyiz. Unutmayalım, demokrasi bir günde var edilebilecek bir yönetim biçimi değil. Suriye gerçekliğinde, bebek adlarıyla da olsa ilerleyecek bir demokrasiye ihtiyaç var. Bu sağlandığında, Sünni'si, Alevi'si, Hıristiyan'ıyla tüm Suriye halkının sağduyusuna güvenmemek için hiçbir nedenimiz yok.

Halepli çocuklar

FOTOĞRAF • ROBER KOPTAŞ